

inzerati se sprejemajo in valja
prištopna vrsta:
8 kr., če se tiska letat,
12 " " " " " " " "
15 " " " " " " " "
Pri večkratnem tiskanju se
ena primerno zmanjša.

Rokopisi
se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Narocnine prejema upravništvo
administracije in ekspedicijski
velikem trgu št. 9. II. nad-
stropji.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
za celo leto 10 gl. 40 kr.
za pol leta 5 " 20 "
za četrt leta 2 " 10 "

V administraciji velja:
za celo leto 8 gl. 40 kr.
za pol leta 4 " 20 "
za četrt leta 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.
Vredništvo na velikem trgu
št. 9, v II. nadstropji.

Izjaha po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Iz državnega zbora.

Z Dunaja, 8. februarja.

V državnem zboru bilo je danes jako živahno. Galerije so bile natlačene, ministri so bili vsi prišli, poslanci pa so se marljivo razgovarjali o dogodkih preteklih dni. Ko je g. predsednik dr. Smolka odprl sejo, obsuli so poslanci njegov sedež ter molče pričakovali reči, ki so imele priti. G. predsednik zdajci naznani, da je 4. t. m. dr. Kaminski, 5. t. m. pa dr. Volski odložil državno poslanstvo, in da je to nemudoma sporočil ministerstvu notranjih zadev, da bi zaradi novih volitev potrebno ukrenilo. Prebrala so se dotična pisma in čula se je veselost po zbornici, ko je dr. Kaminski opravičeval svojo odpoved s svojo boleznijo in z željo svojih volilcev, češ, da naj bi vso svojo skrb obrnil oskrbovanju Stanislavskega mesta, čigar župan je dr. Kaminski. Dr. Volski v svojem pismu tirja, da naj se v državnem zboru prebere in pridele stenografičnemu protokolu. Pa g. predsednik je opomnil, da se na to željo ne more ozirati, ker imajo samo poslanci pravico stavljati predloge, dr. Volski pa ni bil več poslanec, ko je to pisal.

Objavila so se potem od vlade došla pisma in zbornici poslane peticije. Na to pa je g. predsednik naznanil, da mu je došla neka interpelacija, ktero veli prebrati. Zapisnikar knez Lobkovic prebere interpe-

lacijo do skupnega ministerstva podpisano naj prej od načelnikov desniških klubov, potem pa od vseh navzočih poslancev desne stranke. V tej interpelaciji, ki jo je sestavil grof Hohenwart, vpraša se vlada, hoče li zaukazati strogo preiskavo zaradi dogodkov, ki jih bivši poslanec Kaminski omenja v svoji tožbi zoper barona Schwarza in o vspehu te preiskave o svojem času poročati državnemu zboru? Kaj je vlado pripravi, da je izdelavo galske poprečne železnice izročilo enemu samemu, ne pa več manjim podvzetnikom?

Ravno o tej zadevi stavlja je dr. Kopp s svojimi tovariši predlog, da naj se izvoli posebna komisija 15 udov, ki naj bi Kaminske homatije, kolikor zadevajo javne razmere natančno preiskovala in zbornici o njih poročala. G. predsednik obljubi ta predlog postaviti na dnevni red prihodnje sobotne seje. S tem je bila reč dovršena in prešel se je potem dnevni red, ne da bi se bil pri kateri reči pričel kak razgovor. Vladni predlog o deželnih bramborcih se je izročil vojnemu odseku, predlog o najvišjem državnem računskem vrdu pa posebnemu v ta namen že prej izvoljenemu odseku.

Dalje se je sprejela brez ugovora postava, da so za odkupnino duhovenske bire na Kranjskem dotična pisma oproščena koleka in pristojbin. Poročal je o njej g. Obreza. Tudi postava, da se imajo pre-

stopki havzirarjev odslej obravnavati pri političnih in ne pri finančnih vradih bila je sprejeta, potem pa so bile potrjene mnoge volitve, med njimi tudi volitev ljubljanskega državnega poslanca g. Petra Grasselli-a.

Zadnja točka, od gospodske zbornice sprejeta postava o skladanju zemljiš ni prišla na dnevni red, ker je vladni zastopnik nekaj zbolel.

Zborovanja bilo je že ob 1. uri popoldne končano, ker je mnogo gospodov izreklo željo vdeležiti se pogreba grofa Vrbe.

Liberalni listi so danes poročali, da sta po nekem telegramu „Gazete levovske“ odstopila tudi poljska poslanca Kozlovski in grof Stadnicki, kar pa ni res, ker sta bila danes omenjena poslanca v zbornici.

Beseda o knjigi slovenski.

Maloštevilen narod smo Slovenci, a vrhu tega smo se ločeni od debla slovanskega tako, da nas od več strani obdajajo sosedje, kateri komaj čakajo ugodne prilike, da bi uničili narodni naš obstanek. Po vsemodri pravici božji ima vsak narod i narodič pravo, ohraniti si poleg sv. vere narodne svetinje svoje. Gotovo je nam najdražja svetinja milozvočen naš jezik slovenski in torej dolžnost vsacega posameznika, kakor tudi društva truditi se, da se ohrani in razširi beseda slovenska.

Listek.

Dvoja vlada.

Črtice iz ruske zgodovine.

Po Solovjevu in Illovjskem spisal J. Steklasa.
c. f. l. 8. dne 18. jan. t. l.

(Dalje.)

Šakloviti ni mogel zbrati nič več kakor pet ljudi, ki so bili pripravi po njegovej zapovedi vse storiti. Zvečer 7. avgusta l. 1689. ko je Šakloviti zbral v Kremlju strelce pod predlogom obrane carice Sofije, na katero bi imel udariti Peter s svojimi potješnimi, pobegneta dva strelca v selo Preobrazenskoje, kjer je takrat Peter živel, da mu prijavita o grozečej nevarnosti. Iznenada probujeni Peter se preplaši, ali začuvši izvestje strelcev skoči na konja in pohiti v Trojico; za njim se odpravi carica Natalija s hčerjo in nevesto, ženo Petrovo. Tukaj so se bili namreč zbrali vsi privrženci njegovi, prišel je celi polk strelcev Suharevih za njim pa še drugi strelci o izvestji o vseh pripravah Šaklovitega. Sofija je bila v prav težkem položaju; vsa njena prizadevanja, da izvabi Petra v Moskvo, so ostala zastonj; ona je poslala patrijarha k bratu, da ga nagovori na mir, a patrijarh je ostal v Trojici;

vodja Petrov, knez Boris Aleksijejevič Golicin je ravnal vse umno in odvažno ter je po zapovedi Petrovej večidel strelskih častnikov prišlo v Trojico. Videča tako bedo odide Sofija sama v Trojico pomirit se z bratom, ali se je na potu povrnila, in posle tega so Petrovi poslanci v Moskvi prijavili, da se ima uloviti Šakloviti, Medvjedov in njihovi privrženci. Zastonj je Sofija nagovarjala strelce in narod, da se zavzame za njo in njene branitelje; strelci se niso hoteli z ostalim narodom vzdigniti na korist carice Sofije; služeči ptujci so se podali iz nemške slobode (naselbine) v Trojico na povelje Petrovo, in sami strelci so konečno prisilili Sofijo, da poda Šaklovitega, ki je bil potem v Trojici s svojimi drugovi ob glavo djan, Sofija pa je bila prisiljena stopiti v Novodjevič samostan. Ljubimec njen knez V. Golicin je bil s svojim sinom radi prevelike spregledljivosti vlastoljubje Sofijinega in nevspeha v drugem krimskem pohodu pregnan v Pustozersk (arhangelskeje guberniji na ustju reke Pečore, malo mestice sredi samojedskih jurt; v njem trgujejo Samojedi z Rusi večidel ribe.) Medvjedov pa je bil radi krivoverstve ostrižen ter kot izdajalec s smrtjo kaznjen. Peter pa je začel vladati v Rusiji.

Carevanje Petra Velikega (1689—1725.)

Po Slovevu in drugih spisal J. Steklasa.

Djavnost Petra za prvih pet let po odstranjenju Sofije.

12. septembra l. 1689 je začel Peter vladati ko je bil še le 17 let star; ime Ivanovo pa se je spominjalo kakor poprej v vseh pismih državnih, kakor poprej se je tudi zdaj še pri vsakej svečanosti pojavljal pred narodom v polnej carske obleki, imel kakor poprej uredjen carski dvor — pa tukaj kakor poprej ni niti najmanje sodeloval pri upravi. Ali tudi sam Peter se ni bavil radi mladosti svoje z upravo in ker okoli mladega cara ni bilo velmož z velikimi upravnimi sposobnostmi, nevidimo v teh prvih letih nič važnega niti v notranjej niti v zunanjej upravi. Peter je v tem času dovršil svoje odgojenje, dovršil tako točno, kakor je začel v potjehah vojaških, brodelstvu, zbira je izkustva povsodi, pa jih zdaj tudi že spreminja v delo. Peter je delal neumorno ter se odpočival od truda na veselih zabavah s svojim društvom, svojimi bližnjimi ljudmi, med kterimi je po padu Sofijinem prvo mesto zavzemal Lefort; potem se je med ptujci tudi odlikoval general Gordon, rodom Škot, stopivši v rusko službo še za cara Alekseja Mihajloviča, Gordon ni

Če primerimo današnje razmere naše z onimi pred 40 leti, ko je nepozabljeni in nenadomestljivi nam Bleiweis vstanovil „Novice“, katere so bile ognjišče ideje slovenske, priznavamo, da se nam je mnogo obrnilo na korist našo. Toda če se ozremo na sosede, vidimo, da so storili mnogo več, nego pa mi. Kako to? Mnogo je temu krivo vladanje, katero nam je zmerom več ali manj bilo neprijazno.

Vendar pa ne smemo vsega zvaliti na potrpe rame vlade, ampak priznajmo i mi naš greh i skušajmo v bodočnosti ravnati drugače. Narod kaže svoje življenje v živi besedi, toda ne le v tej, ampak dandanes še mnogo bolj v časnikih, i v knjigi. Nočem govoriti o številu časnikov naših, ker o tem je „Slovenec“ vže priobčil lep članek, ampak dovoljujem si nekoliko izpregovoriti o razširjanji in razširjevanji knjige slovenske.

Povod dala mi je vesela vest, da hoče povzetni gospod tiskar Krajec v metropoli dolenski v Novomestu izdajati „univerzalno biblioteko“. Razumništvo naše primeroma mnogo knjig pošilja v svet slovenski; toda vprašanje je, koliko jih pride v roke narodu. V tem obziru mislim, da se knjigarji naši ne hvalijo. Temu vzrok pa ni le znano uboštvo našega kmeta, ampak mnogo, če ne naj več, slaba „agitacija“. Vse drugače je v tem pri drugih narodih. Nemški agenti raznašajo ne le v Nemcih do vsake samotne kočice svoje knjige, ampak še celo po hišah slovenskih ponujajo in vrivajo kulturo svojo. Ker vže toliko radi posnemamo ohole Nemce, naj bi se v tej dobri stvari učili tudi od njih. Ne samo po mestih, ampak tudi po deželi je mnogo ljudi, ki bi bili pripravljeni za male odstotke prevzeti prepotrebni ta posel.

Dobro bi morebiti bilo, da bi se v Ljubljani vstanovilo društvo „za razširjevanje knjig slovenskih“, katero bi potem po večih krajih male domovine naše naprosilo domoljube, de bi prevzeli poverjeništvu za svoj okraj.

Stvar je posebne važnosti, zato prosim v imé naroda, da bi rodoljubi ne prezrli teh vrstic; a ob jednom naj bi izkušeni književniki naši izrekli merodajno mnenje svoje.

bil nadaren s posebnimi vojaškimi sposobnostmi; on je bil sicer hraber, izkušen, natančen služabnik; ali radi hladnosti, opaznosti, ni mogel pobuditi k sebi, posebno pri mladih ljudeh takega sočuvstva, kakor veseli, iskreni Lefort. Negledeč na to, da je mladi car javno pokazival svojo nagnjenost k ptujcem in vsemu ptujemu, novemu, borili ste se silno dve stranki, stara in nova in Peter zopet radi svoje mladosti ni imel še toliko odločne volje, da bi podelil zmago vselej in v vsem onej stranki, ktere je bil javno sklon. Patrijarh Joakim je umrl in v duhovnej svojej oporoki je prosil cara, da odpusti proklete krivoverce od načelnistva nad ruskimi polki. Pri izboru za naslednika mu je nastala huda borba med strankama: stranka nova, in na čelu jej mladi car, je hotela imeti za patrijarha pskovskega metropolita Markella, človeka učenega; ali stara stranka boječa se, da bi učeni arhierej mogel biti sklon novemu, ptujcem, vstala je proti Markellu ter postavila svojega kandidata, kazanskega metropolita Adrijana, ki je trdil, da je britje brade bogumrzka herezija. Peter je popustil starej stranki in Adrijan je bil postavljen za patrijarha.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 9. februarja.

Avstrijske dežele.

Nova deželno-brambovska postava.

3. t. m. je bila državnemu zboru predložena deželno-brambovska postava, nje poglavitne točke so te-le: C. kr. deželna bramba si nabira po določilih c. k. brambovske postave; kedar bode mobilizirana ima močna biti najmanj 138.000 mož (izvzemši Tirolsko in Predarlško). Osnovo deželne brambe določuje cesar. Za vstop v deželno brambo se potrebuje: državljanstvo po deželah zastopanih v državnem zboru, duševna in telesna sposobnost. Ob času miru so pod pušo, izvzemši okrajne feldvebelne in puškarje, le prvoletniki in tudi pri njih se ima gledati na družinske razmere in opravke. Novaki se izuče v 8 tednih pešci, a konjiki v treh mescih. Občasne vaje brambovcev so vselej 4 tedne, a ne ob žetvi. Dan, ki se rabi za oboroženje in razoroženje se tukaj ne prišteva. Za brambovce, ki niso poklicani k vajam, je vsako leto, a ne ob žetvi nadzorovalni (kontrolni) shod ali glavni raport, a ta ne sme daljše biti, kakor jeden dan.

Častniki deželne brambe se nabirajo, ako pristopajo vojaki, v službi pri stoječi armadi, ako se vrste častniki iz reserve, ki so dostali svojo vojaško dolžnost, ako se privzamo častniki v pokoji, ki niso v službenem razmerju.

Častniki in prostaki pri deželni brambi imajo plačilo dotlej, dokler službo opravljajo; v miru, razpoložnosti in v vojski imajo jednako plačo, kakor stoječa armada. Okrajni feldvebeljni, ki so nameščeni, da imajo na pregledu neaktivne vojake vojne in deželne brambe imajo na leto plače 600 gld. Vrh tega pa dobivajo za službeni čas, ako so služili prej ali slej, ko stopa v veljavo ta postava, starostne doklade, po preteklem službenem letu 200 gl. in po do dovršenem 15. letu 300 gld. na leto. Stanarine dobivajo okrajni feldvebeljni po pravilih za stoječo armado v 12. dietnem redu. Priboljški za vdove in sirote pri stoječi armadi veljajo tudi za brambovske zapuščene, vdove in sirote okrajnih feldvebelnov se preskrbujejo kakor one v civilnih službah. (Dalje prih.)

Šolsko vprašanje je silo važno, vsak čas pride na vrsto v državnem zboru; danes pa hočemo omeniti naprave kakor je na Laškem in na Badenskem že dle časa v navadi, tam so zadovoljni ž njo, ako drugega nima za se, ceneje je pa, kakor avstrijska ljudska šola, da pa šole po teh deželah niso slabše, kakor drugej to je menda obče znano.

L. 1881 je bilo na Saškem 28 viših ljudskih šol po večih mestih, 151 po srednjih bolj obljudenih krajih in 1967 navadnih jednoterih ljudskih šol. Mej temi poslednjimi je bilo 5—8 razrednih 60, štirirazrednih 340, trirazrednih 227 in ostale so bile dvarazredne. Po teh prostih ljudskih šolah (katerih je 1967) je redno le poldnevni pouk. Vsak učitelj poučuje dva razreda po 60 učencev; v 1. razredu število učencev sme biti 120. Starejši učenci od 10—14 leta hodijo dopoldne v šolo, učnih ur je naj manj 18 na teden, mlajši od 6—10 leta hodijo popoldne, učnih ur imajo naj manj 14, učitelj poučuje tedaj po 32 ur. Ako je več ur, dobi za vsako uro 36 mark nagrade. Jednoroazrednic na Saškem tedaj ni, ker se učenci vselej po letih dele v razrede. Ako je učen-

cev več od 120, narede več razredov, pa vselej tako, da ima učitelj zmirom poučevati v dveh razredih; štirirazredna šola ima le dva učenika, šestrazredna le tri, osemrazredna le štiri. Le nekateri večji obrtni kraji bližajo se srednjim (ljudskim) šolam in imajo po viših razredih celodnevni pouk: nasproti je pa veliko srednjih, da celo celo več viših ljudskih šol v spodnjih razredih vpeljalo poldnevni pouk in bila bi napaka v gospodarstvenem oziru, ako bi v navadni prosti ljudski šoli umestili za 120 otrok uže dva učenika. Koristi te naprave, za prebivalstvo, za posamezne stariše in otroke so očite. Za povedano število (1967) navadnih jednoterih ljudskih šol je treba v Avstriji okolo 5040 učiteljev in ravno toliko šolskih sob, na Saškem pa shajajo z 2640 učeniki in šolskimi izbami. — Skušnja pa potrjuje, da se učni smoter isto tako doseže, ker Saško in Badensko tudi med Nemci prištevajo deželam, v katerih je ljudsko izobraženje najbolj napredno. Ako pride manj ur, nadomeste se prav dovoljno s tem, da ima učenik le jedno vrsto učencev pred sabo, in se more neposredno z njim pečati, bolje jih more nadzorovati, pouk sega bolj na globoko. (Konec prih.)

Nemce zatirajo na Marskem. Učitelji utrakvistične (dvojezične) šole v Kromerizu so vprašali pri okrajnem šolskem svetu mesta Kromeriz, bi li smeli menjevaje zapisnike tudi česki pisati. Okrajni šolski svet je sklenil z večino glasov, da se to sme zgoditi, tudi ravnatelj nemške gimnazije je za to glasoval, da so česki zapisniki isto tako opravičeni kakor nemški in da jih učitelji smejo menjevaje spisovati nemški in češki. Predsednik dr. Beneš je ustavil ta sklep, in stvar je prišla pred deželni šolski in ta se je zopet z večino glasov izrekel za izključljivo nemške zapisnike na dvojezičnih šolah. Ali ni to sijajen dokaz, da Nemce zatirajo na Marskem?

Vnanje države.

Venčanje ruskega cara bode vendarle mesca maja 15. dan. Izšlo je tudi dvoje ukazov. Prvi zahteva, naj bodo pri venčanju navzoči plemenitni maršali iz gubernij in mestni glavarji gubernijskih mest. Drugi pa zahteva posebno komisijo za venčanje pod predsedništvom dvornega ministra.

„Nordd. Allg. Ztg.“ si dá veliko opraviti, kar se tiče **cesarjevega pisma do papeža**. Kakor smo unidan rekli, ako se obravnave zopet pokaze, krivi bodo le sv. Oče in pa središče državnega zbora, t. j. katoliki ki se nočejo ukloniti v političnih stvareh Bizmarku, a on bi rad, kakor pravimo, dve muhi na enkrat zadel, središče razkrojil, pa sv. Očeta vjel, da bi mu zaupali, a on bi potem dal in privolil toliko, kolikor in kedar bi sam hotel.

Dunavska konferenca se ima začeti, kedar se pozdravi grof Münster, nemški odposlanec. Pri tem vprašanji gre kakor smo poročali za vožnjo po spodnjem Dunavu. Za Avstrijo bi bilo najbolje, da bi angleške in francoske ladje ne hodile po Dunavu v Moldavo in Valahijo, menda Rusija nič kaj nemara za nje, drugače pa je z Rumunijo, ta pa gotovo rada vidi tuje, ne samo avstrijske ladje plavati po Dunavu. Ker se pa koristi tako križajo, ne morejo se prav porazumeti. Poglejmo nekoliko na zemljevid. Preden se Dunav izliva v Črno morje, deli se naprej v dve glavni panogi, v severno ali v

panogo Kilija in v južno ali panogo sv. Jurja. Od južne panoge se odloči tok 6 milj potem, ko se je Dunav na dvoje razdelil, ta se imenuje ustje Sulina. To ustje „Sulina“ je bilo pred vravnavo globoko 3 metre.

V pariškem miru (po krimski vojski) je komisija v to sklicana določila, da se ima ustje „Sulina“ vravnati za vožnjo in tako se je tudi zgodilo. Kakor nam zemljevid kaže, to ne more ugajati Rusom, ustje „Kilija“ jim je najbolj priročno; Besarabija je ob bregovih „Kilija“, in vendar barke iz pobožnih mest, ki so namreč ob Kiliji, ne morejo priti niti v Dunav, niti v Črno morje, Kilija je namreč zablatena, blago morajo poslati v Odeso, da tako pride v Črno morje, potem po ustji Sulina še le v Dunav. Da Rusija s tem ne more biti zadovoljna, je vendar jasno kot beli dan. Ali nihče ne ve, kaj Rusija misli storiti, ali bode sama vravnala Kilijo, ali bode kaj zahtevala pripomoči od drugih, da to vredi, ali nič tega ne znamo. Vlasti, posebno pa Angleška, katerim je nad ustjem Sulino kaj ležeče, se bodo že morale z Rusijo tako ali tako porazumeti, kaj se ima zgoditi od 1. aprila za naprej, ker do sikhov velja še dunavska komisija. Avstriji ni nič kaj posebno prizadeta pri tem vprašanju, je pač vse jedno, ali ladije pridejo pa Sulini ali po Kiliji v Dunav, naj bolje bilo, da po nobeni poti ne.

Iz Rima 5. februarja. Prihodnji konsistorij je odločen na 26. t. m. Sv. oče bodo izročili kardinalske klobuke novoimenovanima kardinaloma Bianchi in Czackiemu. Tudi bodo razglasili več poljskih škofov, končno še ni določeno, katere in koliko. Mlsg. Czacki okreva.

Z Angleškega. Odkar sta bila l. l. o spomladi umorjena lord Cavendish in državni tajnik Bourke Angleško ni bilo tako razburjeno, kakor sedaj, ko policija pozitivno toži 8 oseb, ki so bili v to morijo zapleteni (c. f. zadnji list „Slovenec“ iz Dublina). Nezavisne priče so spoznale 3 ljudi, ki so bili navzočni na kraju in mestu morije in so sedele v vozu, ki se je naglo, naglo odpeljal. Vsi zatoženi so vneti fenianci, in eden je obdolžen tudi moritve nad prisežnikom Field.

Drugi zatoženec, občinski svetovalec Carey je imel skrita pod streho dva velika krvava noža, zdravniki so izrekli, da sta noža taka, da se privilegata ranam umorjenih. Sodnija tudi trdi, da ima dosti dokazov zoper druge zatožene, da so se vdeležili moritve. Ako niso vse priče krivo pričale, je menda vse dokazano. Policija išče tudi drugih vdeležnikov pri moritvi in jim je morda na sledu. V petek je obljubil zatožencev eden, da hoče nastopiti kot priča (Kronzeuge).

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 8. februarja. (Nemški Schulverein toži „Tribüne“.) Nedavno je bil v „Tribüne“ dopis o „blagoslovljenji“ nove od nemškega Schulvereina v Maverlu ustanovljene šole. V dopisu bilo je govorjenje o gimnazijalnem vodji Kočevskem g. Knappu in črnomaljskem zdravniku dr. Linhartu, ki sta se vdeležila omenjene slovesnosti in se pri njej odlikovala s svojimi govori. Včerajšnji in današnji dunajski listi poročajo, da nemški Schulverein s privoljenjem omenjenih dveh gospodov vredništvo „Tribüne“ toži in da se bode pred porotniki pokazalo, kakšnih

sredstev se narodnjaki poslužujejo, da bi očrnilli schulvereinave poštenjake! Liberalni tožniki imajo pri dunajskih porotnikih lahek posel; tem težje pa je za nasprotne časnike, in ravno „Tribüne“ je v glasoviti pravdi Vesteneckovi že skusila, česa se ima nadejati, ako pride do obravnave. Schulverein pa gospoda Knappa in Linharta bode zastopal dr. Kopp, ki je svoje dni zastopal tudi Vestenecka.

Iz Selca, 8. svečana. Iz naše doline, gospod urednik! gotovo ne dobite največ dopisov. Saj pa tudi ni čudo, kajti stražijo nas sami velikani — visoke gore. Edini izhod, kateri pelje iz Selške doline v drugi svet, je tako imenovana Soteska; da prav zares je soteska, kajti komaj je toliko prostora, da se more, prej tako ošabna Sora dalje preriti, ter da je še prostora za ceste. No vedite pa, da se tudi pri nas marsikaj pripeti, kar bi boljše bilo, da bi se ne, vsaj za one, kateri morajo trpeti. Pa da Vam ne vzbudim prevelike radovednosti, moram povedati, da ni nič veselega, pač pa zadosti žalostnega. V nedeljo, 14. prosinca, je šel kmetovalec iz Kališ (vas v hribih) na sprehod po polji, ker pa je imel na steni nabasan pihalnik, se mu smili, da bi tu zastoj rjav in hajdi: „puško na ramo, pa sabljo čez pas, pa gremo skoz' vas.“ Tako si je menda mislil. Ko dospel v gojzd, zagleda lesičjo sled. Tukaj pa mora nekje mrcina biti; gré dalje po sledu in zares dobi tatiko. Pomeri, na njo, sproži, puška poči, pa ojoj! — lisica odskoči v gojzd, lovec pa nima več palca na roki, kajti puškina cev se je razletela. To mislim mu bode v svarilo, da ne bode več preganjal dobrega časa s puško. Saj pa tudi puška in lov nista za kmetovalca. Neki pregovor tudi pravi: „Ako kmetovalec zajca vstrelji, mu več škode naredi, kakor da iz hleva teleta zgubi. Enaka nesreča se tudi pripetila na ponedeljek, 29. pret. m. Tukaj kakor menda povsod, je navada, da ko se peljejo k poroki, drug (Brautführer) strelja s samokresom. Na omenjeni dan je bilo tudi več porok, vsak drugov pa se je hotel izkazati strokovnjaka v streljanju; pa eden drugov je imel nesrečo pri svojem poslu. Med tem ko je na nabasan samokres deval kapco, mu spodleti petelin, ter se sproži, fant se še ni dobro zavedel kaj se godi, že ni bilo več palca na levi roki, držal je namreč samokres tako nerodno, da mu je palec odtrgalo. Ker nesreča nikoli ne praznuje, bi svetoval tistim, kateri mislijo, da morajo na porokah streljati, vsaj malo več opreznosti. Posebno pa je streljanje pred šolo neznosno, ker se otroci strašijo, pa tudi poduk v šoli zelo ovira. Toliko sem namenil danes povedati, drugič pa morebiti še kaj družega, ako Vam bo ustrezno. (Prav zelo. Vredn.) Krampus.

Iz Celovca, 5. svečana. (Potrebno društvo.) Naši bratje Čehi se branijo proti nemškemu navalu z velikanskimi silami. Osnovani so si „osrednjo šolsko matico“, ki bo kmalo že pol milijona premoženja imela. Nam Slovincem taki pripomočki niso na razpolaganje. Vendar bi se dalo tudi z manjšimi pomočki veliko narediti. Privatnih slovenskih šol ustanovljati ne moremo, pa nekaj zamoremo storiti, namreč revno slovensko ljudstvo, kjer je najmanj zbujeno in najbolj v nevarnosti, preskrbovati s slovenskimi knjigami in časopisi. V nekaterih krajih, na pr. v Istri, je ljudstvo tako revno, da še za sol nima, tudi na Dolenskem se bodo taki kraji dobili; tudi ti

so potrebni dušne hrane in poduka, in njim se morajo knjige, kolikor mogoče zastoj priskrbeti. Drugi kraji zopet niso sicer tako revni, pa so duševno zanemarjeni, tujemu življu podložni in brez vse narodne zavesti, da o slovenski literaturi nič ne vedó in slovenski le malo ali nič ne berejo. Taki kraji so na slovenskem Koroškem, na Ogerskem, na Beneškem in tudi še drugod. Te je treba s slovenskimi knjigami in časopisi zbuditi in oživiti za domovino, treba jih je privaditi na branje, in da se to doseže, treba jim je berilo iz začetka zastoj priskrbeti. Kadar se jim enkrat slovensko branje prikupi, postali bodo plačujoči podporniki literature. Zelo koristno zdelo bi se mi toraj „društvo v razširjevanje omike med slovensko ljudstvo s pomočjo dobrih knjig in časnikov.“ Tako društvo bi morda z malimi stroški skoraj toliko doseglo, ko kaka „šolska matica.“ Šola le otroke izgaja, to društvo pa bi odraščene izobraževalo od 14. do 50. in 60. leta, saj človek nikoli ni izučen! Osnovo društva si mislim takó: Vsi rodoljubi bi pristopili kot udje in podpirali društvene namene z denarnimi podporami, vsak po svoji moči, od 50 kr. na leto do 10 in 100 gld. Ta denar bi odbor društva porabil za nakup bukev, ki bi jih med ljudstvo razširil tudi zastoj. Na pr. tako: za beneške in ogerske Slovence bi se plačevala letnina pri družbi sv. Mohora, da bi društvene knjige zastoj dobivali. Razun tega bi se ogerskim Slovincem pošiljal „Slov. Gospodar“. Koroškim Slovincem pa bi se plačeval in pošiljal „Mir“, dokler si ga kdo sam kupiti ne more ali zato še veselja nema zavolj pomanjkanja narodne zavesti in radi slabega znanja v branji. Prav dobro bi tudi bilo, ko bi se nakupilo en par tisoč molitvenih knjig, ktere bi se čedno vezale in razdelile med ljudstvo na Ogerskem, Beneškem, Koroškem in v Istri, kjer koli je narodnost v nevarnosti. Te knjige bodo vsako nedeljo brali, s tem se bodo izurili v slovenskem branju, da bodo potem še druge slovenske knjige in časopise lahko in radi prebirali. Tisti, ki slovensko brati ne znajo, ker se v potujčenih šolah niso tega učili, ali sploh šole niso obiskali, taki se bodo zdaj potrudili, da se od drugih naučijo brati, ker jih bo mikalo dobivati zastoj knjige in časnike. S tem se bo narodnost dobro ohranila. Izmed časnikov se priporočajo za razdelitev med ljudstvo: „Mir“, „Slov. Gospodar“, „Novice“, „Danica“, „Vrtec“, „Brenčelj“, „Soča“, „Eдинost“, „Ljudski Glas“, „Skrat“. Kjer bi se pa osnovala kaka kmetiška čitalnica, naj se jej naroči tudi „Slovenec“ in „Slov. Narod“. (Za posameznika bi društvo ne moglo toliko žrtvovati.) „Zvon“ in „Kres“ sta za priprosto ljudstvo preučena in v preumetnem jeziku pisana; toraj bi se kot leposlovno berilo bolj priporočalo „Cvetje iz vrta sv. Frančiška“, ki je jako po cení. Zlasti beneških Slovencev ne smemo s političnimi listi v zadrege spraviti; bolje bo, da jim pošiljamo knjige sv. Mohora, „Cvetje“, „Vrtec“, „Danica“ in k večem še „Mir“. Razun knjig sv. Mohora bi se priporočale za razdelitev med ljudstvo povesti, kakoršnih je Giontini več izdal, na pr. „Življenje sv. Genovefe“, „Hirlanda“, „Hildegarda“, „Vrtomirov prstan“ (?) „Pod turškim jarmom“ itd., povesti drugih založnikov, kakor „nesreča čez nesrečo“, „Svetlin“ itd. Pri Kraju v Novem mestu bi se dobile pravljice „Tisoč in ena noč“, povesti Kristofa Schmidta, „Ku-

novci v Bosni“, lične in mične so tudi pravljice v zalogi Bambergovi: „Pepelka“, obuti maček“ itd. Ugajala bi tudi Razlagova „pesmarica“, pesmi Prešernove, Jenkove itd. Saj imamo take literature že precej!

Naj se ne reče, da bi bilo to preveč branja. Mnogi res malo ali nič ne beró; drugi pa zopet prav radi berejo; takim berila kmalo zmanjka in treba jim je priskrbeti mnogovrstnega. Pomisliti je treba, da si ljudje v eni vasi knjige drug drugemu posojujejo; zato bi bilo napačno, ki bi se na pr. v eno in isto vas poslalo 20 enakih knjig; treba jim je poslati 20 raznovrstnih, da imajo celo leto dosti berila. Ko A prvo knjigo izbere, B pa drugo, menjata jih med sabo, in A bere potem drugo, B pa prvo knjigo. Društvo bi moralo postaviti svoje poverjenike, ki bi knjige in časopise delili takim ljudem, pri katerih je največ vspeha in koristi pričakovati.

Naj se dalje ne reče, da smo mi prerevni, da ne moremo toliko narodnega davka nositi. Saj za to ni treba veliko denarja! Tiste male povesti so po 20 kr.; za en golinar dobim toraj že pet bukvic. Knjige sv. Mohora so še cenejši.

Vzemimo kako malo vas na Beneškem: če ji pošljemo Mohorjeve knjige za 1 gld., pet takih povesti za 1 gl., in „Mir“, ki stane tudi le 1 gld., ima ta vas celo leto dosti brati, in to nas stane samo 3 gld.! Mnogo knjig bodo tudi narodnjaki darovali v ta namen. Toraj ne bo toliko stroškov. Se ve da, več ko se denarja zloži, več se bo lahko storilo! Začne se pa lahko z malim premoženjem. Ljubljana! na tebi je, da tako društvo oživiš; podpirali te bomo od vseh strani!

Domače novice.

V Ljubljani 10. februarja.

(Vitez Schneid pa knez Windisch-Grätz.) Iz Gorice se nam poroča vesela novica, da je naš bivši poslanec vitez Schneid popolnoma ozdravil. Nedavno ga je preiskoval prof. dr. Winternitz in ga našel čisto zdravega. Vidi se mu tudi po vnanjem, da se dobro počuti, in zdravniki pravijo, da se mu ni več bati povrnitve stare bolezni. Prav iz srca mu čestitamo k srečnemu vspehu, ker se nadajamo, da se bode vitez Schneid po zadobljenem zdravju zopet posvetil javnemu življenju, ter se enakó marljivo in krepko boril za enakopravnost raznih narodov in posebej za pravice naroda slovenskega, kakor prejšnje leta, ko je kot poslanec mesta ljubljanskega sedel v državnem zboru. — Nasprotno pa državni poslanec knez Windisch-Grätz še vedno boleha vsled bronhialnega prehlajenja ter je vzel za 8 tednov odpusta, da v milejšem podnebju v Benetkah okrevaja od svoje bolehnosti. Tudi njemu želimo, da bi se mogel čvrst in zdrav še skoraj povrniti nazaj na Dunaj in se tam pridružiti svojim tovarišem iz Kranjskega.

(„Narodni dom.“) Srečke „Nar. doma“ razposlale so se že po vsem Slovenskem odličnim rodoljubom in nekaterim gg. duhovnikom; poslane se bodo tudi še ostalim gg. duhovnikom in nekaterim gg. narodnim učiteljem. Ker se bodo gotovo vsi zavedni Slovenci zanimali za to veliko narodno loterijo, prosimo one gospode, ki bi hoteli prevzeti srečke v razprodajo, da bi to blagovolili naznaniti odboru društvenemu, ker le tako bode imel vsak priliko kupiti srečke in pripomoči k izvršitvi tega blagega narodnega podjetja.

Oni gospodje pa, ki so srečke že prejeli, naj jih blagovolijo razprodavati in nerazprodane še le o naznačenem času vrniti.

(Gosp. dež. predsednik) gre danes na Dunaj.

(Poslavljenje.) Ravnokar izvemo, da je naš ljubljani deželni predsednik, preblagorodni gospod Andrej Winkler od Nj. veličanstva presvitlega cesarja, posavljen z redom železne krone II. razreda.

Gotovo na radost in veselje vseh deželanov in zvestih Slovencev. Čestitamo ad multos annos!

(V stolnici sv. Nikolaja) ima letos postne pridige preč. g. kanonik dr. J. Gogala. Včeraj je izvrstno govoril o smrti.

(Liberalni časniki) vedó povedati o telegramu iz Ljubljane, da deželni zbor pred 600letnico ne bode razpuščen. Jeli to zvižaja naših in vladnih nasprotnikov, ali resnica, se bode pokazalo.

(Popravek) tiskarnih pomot: V Celji je umrl Jan. Mohorčič, admiralni kapl. (ne administrator). Novi vojniški kaplan se piše: Lednik in ovi v Rušah Satler.

Razne reči.

— Katoliško podporno društvo v Celji, ki vdrzuje trirazredno deklisko šolo pod vodstvom šolskih sester objavlja letni račun od 1. jan. do 31. dec. 1882. — Edin gotov letni dohodek so obresti 84 gl. dveh obligacij imenne vrednosti po 1000 gl. vse drugo se poplačuje z dobrotnimi doneski.

— Društvo namerava vstanoviti zavod za mladino, ki vzraste brez krščanske izreje. V ta namen je dobilo obligacijo za 100 gl. Ako se tako društvo vstanovi, bode kat. podporno društvo jemalo pod določenimi pogoji take sirote v izrejo. Poglavitni dobrotnik društvu so bili milostljivi knezoškof, ki so ne vstevši darila ob raznih prilikah darovali društvu 125 gl. Celjski opat č. g. Anton Vrečko so dali 50 gl.; grofica Teodora Rumerskirchova 100 gl.; Urša Prehoršekova, umrla na Zgornji Hudinji, je zapustila 50 gl. Ustanovnikov, ki odrajtujejo vsaj po 40 gl. šteje društvo 42, rednih letnih udov, ki so dajali po 2 in več gl. je bilo to leto 195. Podpornikov, ki so dajali najmanj 52 kr. je bilo 94. Dekliško šolo vodijo č. šolske sestre iz mariborske matrne hiše; jih je s hišino vred 5. Šolo obiskuje 207 deklet. Odraslih deklin, ki obiskujejo šivalno je 20, v nedeljsko šolo jih hodi 25 odraslih deklin. — Pevski zbor, ki goji petje v cerkvenem duhu in sodeluje pri društvenih veseljah šteje sedaj 24 pevcev, osnoval ga je g. Ljudevit Hudovernik. Dohodkov je bilo vseh skupaj 3071 52½ kr. — Stroškov je bilo: nagrade č. šolskim sestram 660 gl. (No, te učiteljice niso drage, 5 oseb pa 660 gl. — to se rado čuje) za hišne in šolske potrebščine vsega skupaj 481 gl. 22 kr., nagrade delavcem 96 gl. 49 kr. Za nakup dveh obligacij po 1000 gl. 1524 gl. 45 kr. Ako se stroški 2762 gl. 16 kr. odštejejo od prihodkov 3071 gl. 52½ kr., ostane gotovine 309 gl. 36½ kr. Vsega premoženja koncem leta, prištevisi obligacijo po imenu 100 gl. a vredno 77 gl. 40 kr. je 2318 gl. 27½ kr. Načelnik podpornemu društvu je mestni kaplan, g. Jožef Žičkar, namestnik, g. Miha Žolgar c. k. profesor in deželni poslanec, blagajnik g. Ant. Šlander, vikar mestne fare, in tajnik g. Ljudevit Hudovernik mestni kaplan; v odboru je še pet drugih gospodov, 2 iz mesta in 3 iz okolice. Račune so pregledali 3 gospodje, 1 duhovnik

in dva posestnika gg. Miha Vošnjak in Jožef Levičnik. Danes le toliko opomnimo, ko bi to šolo oskrbovale svetne učiteljice, bi one same stale najmanj 2000 gl. — dasiravno se o takih šolah ne more vselej reči, kar je dobro ne more biti po ceni, isto tako tudi ne o redovnih šolah, kar je po ceni ne more biti dobro. Značiti tukaj ravno nasprotno. — Celje 9. febr. Pretečeno noč je nekdo metal kamnje v bronasti meseca sept. postavljeni kip cesarja Jožefa II. Zdrobil je meč in glavo poškodoval. — Obžaljujemo divjaško početje in oskrumbo.

— O potresu v Zagrebu pravili so mnogo časniki, a „Pozor“ br. 31 kaže, da so bili oni telegrami lažnjivi. Ljudje so komaj čutili kratki potres. Vidi se, da nekteri nalašč skušajo mestu škodovati, in zahteva se zdaj po pravici, da se taki nagajivci kaznujejo ali celo iz mesta izženó.

— Iz Pešta. Izkaz o državnem gospodarstvu na Ogerskem v zadnjem četrtletju 1882 je prav vgođen. Prihodkov je bilo: 86,830.801 gl., za 5,681.639 gl. več; troški 72,188.384 gl. za 1,874.870 gl. več. — Dohodkov je bilo 1. 1882 — 294,325.717 gl. a troškov 315,558.962 gl. več, tedaj primanjka 21,233.244 gl. — Ker je bil primanjkljaj preračunjen na 30,974.419 gold, je tedaj za 8,741.173 bolje, kakor so se nadejali.

— Varšavo, glavno mesto Poljskega, bodo začeli vtrjevati na spomlad, obravnavali so že s podjetniki del, vse delo je preračunjeno na tri leta; vojaški stavbeni vradi so vse potrebno pripravili.

Zahvala.

Iskreno se zahvalujem za prejetih 20 gl., katere je slavno vodstvo obrtniškega pomočnega društva v Ljubljani za zidanje tukajšnje cerkve blagodušno podarilo.

J. Mesar, župnik.

Eksekutivne dražbe.

10. febr. 1. eks. držb. pos. Martin Kerin iz Ardra pri Raki, 1700 gl. Krško. 1. eks. držb. pos. Martin Urbanc iz Drnovo, 50 gl. Krško. 1. eks. držb. pos. Martin Žabkar iz Površja, 2850 gl. Krško. 1. eks. držb. pos. Matija Černovec 350 gl. pod davk. srenjo Laniše. Ljubljana. 3. eks. držb. pos. France Steh iz Male Račne št. 13. Ljubljana. 2. eks. držb. pos. Frančiška Pezdur iz Brezovice št. 18 Ljublj.

Naznanilo.

Bukvarna v Ljubljani išče in takoj sprejme

učenca

iz poštene rodovine in lepega zadržanja, ki je že nekaj razredov realke, še boljše, če gimnazije dovršil ter je zmožen slovenskega in nemškega jezika v govorjenji in pisanji.

Več pové vredništvo „Slovenca“.

Takoj da v najem

prostorno hišo

s gospodarskimi poslopji, vrta in na okoli ležečimi njivami

v Šneberjah

blizu Ljubljane poleg ceste.

Plačilni pogoji in vse razmere so za gostilnično obrt in vsakovrstno kupčijo prav ugodni.

V prodaji so tudi furmanski vozovi, žitni predali in dobro ohranjena kočija s 4 sedeži po ceni.

(5)

Marija Dogan,

posestnica v Ljubljani za južnim kolodvorom.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.